

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Чорний Максим Михайлович

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ»..... 293

Щербатий Роман Романович

КОНКУРС НА ПОСАДУ СУДДІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ РИСИ..... 295

СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ 297

Oleh M. Yaroshenko

INTERNATIONAL TRENDS IN THE SPHERE OF FLEXIBLE WORKING HOURS 299

Бориченко Катерина Валеріївна

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТРОКІВ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ВИРІШЕННЯМ ТРУДОВИХ СПОРІВ У РАЗІ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ 302

Венедіктов Сергій Валентинович

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ПРОСУВАННЯ ПО РОБОТІ 304

Lagutina Iryna

HYBRID WORK AS A TYPE OF «FLEXIBLE WORK» 306

Мельник Костянтин Юрійович

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСТОРОНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ВІД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ 308

Подорожній Євген Юрійович

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОГО ЧАСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 311

Тихонович Олексій Юрійович

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ІНФОРМАЦІЮ ВІД РОБОТОДАВЦЯ ПРО УМОВИ ПРАЦІ 312

Наньєва Марія Іванівна

СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ. 314

Панченко Анна Олександрівна

ПОНЯТТЯ «ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ» ТА ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗШИРЕННЯ ЙОГО ЗМІСТУ..... 316

Пожарова Оксана Вікторівна

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ 319

Сушко Вячеслав Вікторович

МОБІНГ НА РОБОТІ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ЗГІДНО З ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ 321

Шукін Олександр Сергійович

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА СВОЄЧАСНИЙ РОЗРАХУНОК ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ .. 323

Білик Олександр Сергійович

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 327

Галузінський Назар Олександрович

ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ САНКЦІЙ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 329

Горбаченко Ерік Сергійович

ГАРАНТІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ РОБОТОДАВЦЯ 331

Жученко Руслан Олегович

УСНИЙ ТРУДОВИЙ ДОГОВІР: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ..... 333

Казімирова Ольга Олегівна

ПОСЛУГИ З ПОСЕРЕДНИЦТВА ЯК ВИД НЕСТАНДАРТНОЇ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ..... 335

Карпенко Олександр Олександрович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ 338

Мирончук Владислав Володимирович

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОЛЕКТИВНИХ УГОД..... 339

Стецьків Мар'ян Богданович

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ... 341

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ ТА ЄСПЛ.... 345

Стрельцов Євген Львович

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 347

Список використаних джерел

1. Іншин М. І. Оціночні поняття у трудовому праві: сучасний стан та шляхи удосконалення. *Форум права*. 2014. № 4. С. 162–166.
2. Мальцева О. І. Наукові підходи до визнання вразливості та виокремлення вразливих груп населення. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2021. № 1 (339), ч. II. С. 62–71.

Ключові слова: вразливі групи населення, групи ризику, соціальне забезпечення, соціальний захист, оціночні категорії, соціальні ризики, чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини.

Keywords: vulnerable population groups, risk groups, social security, social protection, evaluative categories, social risks, factors that can lead to difficult life circumstances.

Пожарова Оксана Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук, доцент*

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ

Проблеми здійснення та гарантування права на охорону праці в період дії воєнного стану загострилися. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні, звернула увагу на збільшення випадків загибелі цивільних осіб, у тому числі на робочому місці. Тому питання реформування національного законодавства з метою забезпечення безпеки й здоров'я працівників на робочому місці є дуже актуальними.

Реформування законодавства у цій сфері пов'язане спочатку з розробкою проектів Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» [1], потім у 2024 році проекту Трудового кодексу України. Книга третя «Безпека та здоров'я працівників» проекту Трудового кодексу України (далі – проект ТК) закріплює норми, які направлені на реалізацію права працівників щодо здорового робочого середовища.

Так, стаття 7 проекту ТК встановлює гарантії прав на належні, безпечні і здорові умови праці через систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних заходів і засобів. Вище перераховані заходи й засоби спрямовані на збереження життя, здоров'я і працездатності працівника у процесі його трудової діяльності.

Стаття 9 проекту ТК «Праця окремих категорій осіб» наголошує, що гарантії безпеки та здоров'я на роботі жінок, молоді, осіб з інвалідністю надаються у порядку, передбаченому трудовим законодавством.

Також, стаття 21 проекту ТК серед основних прав працівника виокремлює його право на отримання інформації щодо умов праці та вимог безпеки й право на відмову від виконання роботи якщо вона не відповідає цим вимогам. Однак, працівник має й зобов'язання щодо дотримання норм з безпеки та здоров'я на роботі.

Стаття 42 проекту ТК закріплює обов'язок роботодавця щодо інформування працівника стосовно проходження інструктажів з наступних питань: безпеки та здоров'я працівників, цивільного захисту, виробничої санітарії, пожежної безпеки, дій у надзвичайних ситуаціях, тощо.

Доречно зазначити, що у проекті ТК передбачено визначення нових термінів у сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі. Загальний термін «безпека та здоров'я працівників на роботі – система заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я, життя і працездат-

ності працівників, із запобіганням та/або зменшення впливу на працівників небезпечних та шкідливих професійних факторів і професійних ризиків, що вживаються на всіх етапах робочого процесу, зокрема на етапі планування та проектування» [2] сформульований у статті 134 проекту ТК. В змісті цієї статті передбачені також визначення: «безпечні умови праці», «небезпека», «робоче середовище», тощо. Вперше вводиться терміни «культура безпеки» та «культура профілактики безпеки та здоров'я працівників на роботі».

У статті 136 проекту ТК запропоновано наступне визначення терміну: «інцидент – подія або сукупність подій, що виникає у процесі роботи, яка може призвести або призводить до травмування та завдання школи здоров'ю працівника» [2]. Отже, покладання на роботодавців обов'язку введення обліку всіх інцидентів на робочому місці, які потенційно могли привести до нещасного випадку, має підвищити ефективність заходів запобігання нещасних випадків на виробництві.

Передбачається створення умов для проведення досліджень у сфері безпеки працівників на роботі для підвищення рівня наукових знань враховуючи передовий досвід попередження професійних ризиків та захисту життя та здоров'я працівників.

Звернута увага не те, що під час проведення оцінки професійних ризиків повинна враховуватися інформація про небезпечні фактори, які можуть спричинити негативні спадкові генетичні наслідки або вплинути на репродуктивну функцію чоловіків та жінок. Безумовно, запровадження пропонованих заходів потребує фінансування. Водночас питання фінансування витрат на безпеку та здоров'я працівників на роботі потребує доопрацювання в частині встановлення мінімальних обсягів цих витрат для роботодавців.

Враховуючи вище викладене, необхідно зробити висновок, що перевагою проекту Трудового кодексу України порівняно з чинним законодавством у сфері безпеки працівників є спрямованість на заохочення роботодавця щодо реалізації власної безпекової політики, запровадження нової системи мінімальних вимог за європейським прикладом (на підставі оцінювання ризиків на робочому місці роботодавцем) та підвищення ефективності процедур розслідування нещасних випадків через ведення роботодавцем обліку всіх інцидентів, які потенційно могли привести до нещасного випадку. Реформування національного законодавства у сфері безпеки працівників є логічним результатом обраного курсу наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Про безпеку та здоров'я працівників на роботі : проект Закону України № 10147 від 13.10.2023 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42995> (дата звернення: 03.04.2024).
2. Трудовий кодекс України : проект Закону України від 12.01.2024 р. URL: https://spo.fpsu.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/1projekt_trudovogo_kodeksu_12.01.2024.pdf (дата звернення: 03.04.2024).

Ключові слова: безпека працівників, умови праці, працівники, роботодавець, трудова діяльність, інцидент, безпекова політика, професійні ризики, європейські стандарти, проект Трудового кодексу України.

Keywords: worker safety, working conditions, workers, employer, labour activity, incident, safety policy, professional risks, European standards, draft Labour Code of Ukraine.